

ilyennel nálunk még nem rendelkező közönség kedvéért pedig még nagyítókészüléket is kell beszereznünk, hogy minden segédeszköz nélkül olvasható másolatokkal szolgálhassunk a rendelőknek.

A nagyobb automatikus üzemű filmfelvevőgépek mai ára 4000 pengő körül van, ugyanúgy, mint egy jó fotokópia-készüléké; ehhez járul azonban még a mintegy 1000 pengő árú olvasókészülék és az ugyancsak ilyen összeg körül járó nagyítókészülék, valamint a hosszú filmtekercsek előhívására, mosására és szárítására szolgáló, mulhatatlanul szükséges segédeszközök költsége is. Amíg tehát a fotokópia-laboratórium teljes felszerelése kikerül mintegy 5000 pengőből, addig a kisfilmes laboratórium felszerelésére 7—8000 pengő szükséges. Az üzemköltségek kisebb volta azonban néhány évi használat után megtéríti a berendezés árának többletét s így feltétlenül a kisfilmes berendezés javára billenti a mérleget.

GRONOVSKY IVÁN.

Hírlapnyilvántartások. Az Országos Széchényi Könyvtárban 1935 előtt a beérkező hírlapszámok nyilvántartására különálló nyilvántartólapokat használtak, melyeken fel volt tüntetve a lap címe, alcíme, felelős szerkesztője, kiadója, megjelenésének helye, az előállító nyomda, indulásának kelte és megjelenésének időszakossága. Ez volt a fejcím, ezalatt több évre vonatkozólag rovatok voltak az év, évfolyam, növedéknaplószám és a beérkezett számok feltüntetésére, továbbá egy külön rovat a nyomdaváltozások és a reklamációk bejegyzésére. Emellett még két növedéknaplót is használtak, egyet a kötelespéldányok, s egyet a vétel, csere, ajándékképpen beérkezett anyag naplózására. A naplózás úgy történt, hogy mindíg az évfolyam első számát naplózták, ha az nem duplum volt. Ilyenféle nyilvántartólapokat használ ma a M. kir. Statisztikai Hivatal könyvtára is, ahol azonban a kiadóhivatal, nyelv, tárgy, ár és szerzési jogcím is fel van a lapokon tüntetve. S a naplózásban a különbség az, hogy ők nem beérkezéskor naplózzák az egyes évfolyamokat, hanem csak, amikor azok már teljessé váltak. Ezeknek a nyilvántartólapoknak azonban megvan az a hátránya, hogy a fejcímbe előforduló adatok változását nem lehet, vagy legalább is bajos feltüntetni s az Országos Széchényi Könyvtár esetében még a beszerzés módját is csak külön a növedéknaplókból lehetett megtudni.

Ezeknek a hiányoknak kiküszöbölésére az Országos Széchényi Könyvtár 1935-ben új növedéknaplót vezetett be. A napló egyesíti magában a régi növedéknaplókat és a nyilvántartólapokat. Ennek ugyanis egyik oldalán rovatok vannak a cím, esetleg alcím, megjelenési hely, a beszerzés módja, szállítója, esetleg ára és számlázása stb., másik oldalán pedig a beérkező számok és reklamációk nyilvántartására, sőt az 1939—1942-es évekre vonatkozó naplókban már a nyelv és a lap időszakossága is fel van tüntetve. Ilyenféle növedéknaplót látunk a Pázmány Péter Tudományegyetem könyvtárának beszerzési osztályában is, ahol azonban a nyilvántartólapokat is megtartották, de ezeket a hírlaptárban használják. Ez a naplózási mód nagyon jó, mert itt együtt talál az ember mindent, ami a lapra vonatkozik, és pedig

annak nem is csak egy, hanem négy évfolyamára s egy pillantásra áttekintheti az egészet. Van azonban ennek is bizonyos hátránya, egy kis nehézség. Mert a rögzített címeket nem lehet másképp csoportosítani s így ha valaki a Szegeden megjelenő lapok iránt érdeklődik, vagy a nyúltenyésztésről akar olvasni, nagyon nehéz a kívánságát kielégíteni. Igaz, hogy ezeket a hiányokat részben pótolja a végleges katalóguscédulákhoz készült helynévszerinti utaló és a szintén készülöben lévő szakkatalógus, de ez csak a már kötetbe rendezett anyagra vonatkozik s így egy évig, amíg a kötet teljes nem lesz, a lapok ebből a szempontból megközelíthetetlenek. Továbbá a statisztika elkészítése is bizonyos nehézségekbe ütközik, mert nem lehet a cédulákat tetszés szerint csoportosítani.

Sokat tündödtünk azon, hogy hogyan lehetne ezen a nehézségségen segíteni s ezért áttanulmányoztuk a többi fővárosi könyvtár hírlapnyilvántartását is. Az Országgyűlés könyvtára a lipcsei Deutsche Bücherei nyomtatott nyilvántartólapjait használja, míg a Fővárosi Pedagógiai Szeminárium könyvtárában kardex-rendszer van. (Acélkazetták kihúzható fiókokkal, melyek 50—100 rögzített, nyomtatott és hónapok, vagy hetek szerint rovatokra bosztott nyilvántartólapot foglalnak magukba.) Ez azonban egy nemzeti könyvtárban, ahova évenként körülbelül kétezeröttszáz lap fut be, s a változások is öt-hatszázra tehetőek, nem használható, mert egyrészt nagyon költséges, egy 850 nyilvántartólapot befogadó kardex körülbelül 500 pengőbe kerül, másrészt ezek a nyilvántartólapok a hetenkint többször megjelenő lapok nyilvántartására nem nagyon alkalmasak, mert kevés a hely rajtuk, úgyhogy gyakran cserélni kellene a kartonokat.

Könnyebben volna megvalósítható a Fővárosi Könyvtár hírlapnyilvántartása. Ott nemzetközi nagyságú cédulákon különböző katalógusok vannak. A hírlaptárban három cédulakatalógus van felfektetve a lapok címe, szakja és nyelve szerint, míg a reklamációk nyilvántartására külön katalógus szolgál. A rendelő osztályban egy helynapló és szintén cédulakatalógusok vannak különböző szempontok szerint csoportosítva, melyekből mind más és más kérdésre kapunk feleletet. Ennek a rendszernek megvan az a nagy előnye, hogy bármely kérdés vetődik is fel, könnyen kaphatunk rá választ, de ha az egy lapra, főleg annak több évfolyamára vonatkozó összes adatokat szeretnénk megtudni, akkor öt-hat katalógust kell végignéznünk, míg az adatokat összekereshetjük.

Mindezek alapján arra az elgondolásra jutottunk, hogy legjobb lenne az Országos Széchényi Könyvtár növedéknaplóját kombinálni a Fővárosi Könyvtár cédulakatalógusaival. Vagyis a növedéknaplót fenntartani a maga egészében, mellé azonban cédulakatalógusokat állítani fel. Erre van is némi remény, mert idővel adrematizálni fogják a hírlapkatalóguscédulákat is az Országos Széchényi Könyvtárban és akkor semmi akadálya sem lesz, hogy annyi levonatot készítsenek belőle, amennyire éppen szükség van. Akkor lehet összeállítani katalógust címszó szerint, a beszerzés módja szerint, megjelenés helye vagy ideje szerint, szak szerint, nyelv szerint stb. s akkor a statisztika elkészítése is sokkal egyszerűbb lesz. Egyúttal kiküszöbölhetővé

válik a cédulakatalógusok azon hibája, hogy a cédulák elkeveredhetnek, s a könyvkatalógusok azon hibája, hogy ott az abc a legnagyobb vigyázat mellett is felborul néha.

MOKCSAY JÚLIA.

Wagner és Liszt dedikált művei az Országos Széchényi Könyvtárban. Drága kincse az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtárának WAGNER RICHÁRDnak *A Nibelung gyűrűje* című ciklusából a *Siegfried* partitúrája, melyben a szerző sajátkezű ajánlása olvasható LISZT FERENCHEZ.

A piros félbőrkötésű, aranyozott díszítésű vezérkönyv Mainzban jelent meg SCHOTT kiadásában, 439 lapnyi terjedelemmel. Első lapján ez áll:

Siegfried
für das Weimarer Hoftheater einst skizzirt,
dann für Bayreuth eiligst zusammengeschmirt,
freundlichst von Dir aber absolvirt,
sei hiermit dem grossen Freunde dedicirt,
und gnädigst von ihm acceptirt,
da beides schon öfter ihm adorirt.

Eljen Liszt!

Bayreuth
28 Febr. 1876

Richard Wagner

J

Siegfried

für das Weimarer Hoftheater einst skizzirt,
dann für Bayreuth eiligst zusammengeschmirt,
freundlichst von Dir aber absolvirt,
sei hiermit dem grossen Freunde dedicirt,
und gnädigst von ihm acceptirt,
da solches schon öfter ihm adorirt.

Eljen Liszt!

Bayreuth

28 Febr. 1876.

Richard Wagner.